

A woman with long brown hair, seen from behind, stands in a field looking at a house on fire. The house is in the background, with smoke rising from the roof. The scene is dramatic and somber.

PŘEVADĚČ

MICHAELA
LEVÍČKOVÁ

PŘEVADĚČ

MICHAELA
LEVÍČKOVÁ

ARGO

*Věnováno milované babičce Andule,
díky níž je naše rodina tím, čím je.*

PROLOG

Požírám mě zima a strach. Už nedokážu mít otevřené oči, propadám se kamsi do hlubin. Beztak nemá cenu se dívat, kolem je jen černočerná, zatuchlá tma. Zdá se mi, že se mé tělo do té tmy rozpíjí, stávají se jedním. Možná už nejsem? Trhnu sebou a uvědomím si, že se třesu, celé mé tělo vibruje. Nemůžu to zastavit. Z hladu je mi nevolno, a přestože je mi strašná zima, mám zpocené čelo a dlaně. Chci spát. Utéct téhle hrůze, uprostřed níž sedím a nemůžu dělat vůbec nic. Chci na světlo. Chci do tepla. Chci se najíst! Mám sucho v puse a jazyk přilepený k patru, rozpraskané rty a začínám z té zimy kašlat. Moje kůže je ledová a smradlavá, jako tahle černá díra s děsivým tajemstvím pár metrů ode mě. Tajemstvím, které tu zůstane pohřbeno společně se mnou. Cítím hrozný vztek a bezmoc. Došly mi síly, zradilo mě tělo. Nemůžu už ani myslet. Zvládám jen dýchat, a i můj dech mě opouští, je čím dál tím mělčí, jako by se vytrácel a já s ním. Chci na vzduch! Blouzním. Vidím všechny ty lidi, kteří se nedočkají odpovědí. Jejich smutek a zklamání. Zmizím beze stopy, nikdo se nedozví, co se stalo. Takhle to dopadnout nemělo! Chce se mi křičet, ale tělo už nemůže. Nedokážu ani otevřít pusu. V absolutním tichu slyším jen paniku ve své hlavě a slábnoucí tlukot srdce.

ELA, období předvelikonočního půstu, konec března 2023

*Jsem vyschlá studna
v které není vody
pro blázna.*

*Jsem cesta bludná
rozbourané schody
do prázdna.*

*Klopýtám vřesem –
bílá slepá hůlka
v rozbřesku.*

*Když bez tebe jsem
je mne jenom půlka
od stesku.*

Karel Kryl, Básnička na zrcadlo, Evě

Každý se se zármutkem vyrovnává jinak. Já jsem před ním utíkala, ale našel mě v každém baru, v každé zemi. Být v pohybu mě okrádá o poslední síly. Dusím se pod těžkým pláštěm a plahočím se s ním napůl mrtvá. Ležím stočená v klubíčku doma ve své posteli a chce se mi umřít. Jenže musím vstát. Šourám se na záchod a napadne mě, že někde v zamčené truhle na dně mojí duše musí být dobře ukrytá touha žít. Jinak bych přece byla schopná sebe sama třeba vyhladovět.

V hlavě mi tepe. Ne bolestí z včerejší tequily, ale ze všech vzpomínek, co se tam po probuzení nahrnuly zpátky a teď soutěží o to, z které se rozbřečím dřív. Včera jsem protančila celou noc s tequilou a s frajery, kteří loví svou milfku. Doufala jsem v zapomnění. Mít v repertoáru zkušenost s maminou je teď in. Jeden mladoch s chmýřím na bradě mi rukou lezl do kalhotek, druhou mě tahal za

vlasý a do ucha mi oplzle šeptal, jestli by se taťka nechtěl dívat. Musela jsem ho zklamat, protože technicky vzato nejsem mamka. Moje miminko umřelo, sotva se narodilo. Jeho erekce jako by mě slyšela dřív než jeho mozkové buňky. Vypařila se a on hned za ní. Zůstala jsem na parketu a sama se protančila až k ránu s nadějí, že zkolabuju a už mě nikdo neposkládá dohromady. Jenže Bůh mě k sobě nechce. Nebo nechci dost já k němu?

Ted' tu jsem, živá, a jdu se prokousat dalším dnem. Aspoň že už je odpoledne. K zemi mě táhne batoh zoufalství, který si nasazuju na záda v momentě, kdy otevřu oči a vzpomenu si, co se mi stalo. Napustím umyvadlo plné ledové vody, zanořím do něj obličej. Čas jako by se zastavil. Slyším jen svůj pomalý dech, v hlavě mám aspoň chvíli úplně prázdno. Je to osvobozující. Dochází mi vzduch a tuhnou tváře. Prudce se vynořím. Ztratím rovnováhu a narazím hlavou do zrcadla. Hyzdí ho velká prasklina jako připomínka chvíle, kdy se mi před pár týdny vysmívalo, jaký jsem ztroskotanec. Skončila jsem tehdy s pořezanou rukou na soukromé chirurgické ambulanci, protože do nemocnice už nevkočím.

„To by chtělo plastického chirurga, mladá paní, já vám to zašiju jako řezník,“ řekl doktor, když mi krvácející ruku vybalil z ručníku. Mladá paní..., bože.

„Mně na tom nezáleží,“ odpověděla jsem mu stroze a doufala, že přestane mluvit a začne šít. Když skončil, upozornil mě, že to bude pekelně bolet, až to začne přicházet k sobě.

„Vezměte si na to nějaký prášek. A zítra přijďte na převaz.“

Prášek jsem si vzít nehodlala v naději, že mě to bude bolet víc, než mě bolí srdce. Nebolelo. A zrcadlo s pavoukem mi tu visí jako připomínka toho, že je jedno, jak moc se budu vztekat a mlátit kolem sebe, protože nic z toho, co se mi stalo, nemůžu vymazat.

Už neunesu další snahy mě utěšit větami typu: „Nikdy nevíš, proč se to stalo a k čemu to je dobré.“ K čemu může být dobré, že vám umře miminko? Prý tím život nekončí a jsem mladá, a ještě můžu mít další dítě. Kurzy „Jak mluvit s pozůstalými a neubližovat jim stupidními poznámkami“ by měly být povinné. A truchlící by měli slýchat, že díry v srdci, které vznikají, když vám umře někdo, koho milujete, nejdou spravit jako díry v silnici. Jsou to nekonečně hluboké propasti, k jejichž okrajům se nesmíte přibližovat, protože do zármutku je strašně snadné se zhroutit a na dně se rozmlátit na kusy.

Dám si horkou sprchu a oblékám se na druhém konci koupelny, abych se nahá nezahledla v zrcadle. Na mobilu si pustím Wrecked od Imagine Dragons. „Sometimes I wish that I could wish it all away.“ Vnímám hudbu a snažím se nepřemýšlet.

Když mám na sobě tričko, rychle se v zrcadle prohlédnu. Plavé vlasy mám přerostlé, pleť šedou, bez života, propadlé tváře, kruhy pod zakalenýma očima. Džíny na mě visí a vypadám staře. Rozhodně starší než na svých pětatřicet. Udělám si silný čaj a nastavím Wrecked, aby mi hrála pořád dokola. Zpívám si s nimi, slova jsou mi blízká. I já se totiž cítím jako ztroskotanec.

Že bych se na pár měsíců zašila do té ruiny v horách, kterou naší rodině darovala prateta? Předpokládám, že dům bude zhruba ve stejně zchátralém stavu jako já. Než si to rozmyslím, zavolám mámě.

Když to máma slyší, vyděsí se. Prý jsem se zbláznila, chalupa není obyvatelná. A že tam rozhodně nemůžu být sama. Ale já po samotě toužím. Nikdo mě tam nebude znát a já můžu zas nějakou dobu předstírat, že mi neumřela dcera, protože moje životní láska nechtěla ani ji, ani mě.

ELA, první dny letního času, konec března 2023

*Spinkej, synáčku, spi, zavři očička svý,
máma vypere plenky,
odrosteš Sunaru, usedneš u baru
u trochu jiné sklenky.
A že zlé chvíle jdou, k vojsku tě odvedou,
zbraň dají místo dláta,
chlast místo náručí couvat tě naučí,
a budeš jako táta.*

Karel Kryl, Ukolébavka

Projíždím hustými lesy a uvědomuju si, že mi povolují ramena a dýchám hlouběji. Ustoupil stísněný pocit v hrudi. Vnímám klid zdejší krajiny. Majestátnost smrků mi vrací rovnováhu. Blíží se Velikonoce, ale tady v horách u cest ještě leží zbytky sněhu. Přesto se vše již probouzí do jara. Cítím se lehčeji. Uklidňuje mě ta všeobjímající zelená svěžest a nepřítomnost lidí.

U silnice se objeví malé parkoviště. Je prázdné. Zaparkuju u dřevěné informační cedule obklopené hromadou sněhu a sejdu cestičkou lemovanou kapradím k řece. Zuju si boty, vyhrnu kalhoty a vlezu do divoké, ledové vody. Řeže mě a píchá do nohou a za chvíli mi ta bolest nedovolí myslet. Rezavě zbarvená řeka jako by ze zimního spánku chtěla probudit i mě. Pořádně mě proplesknout. Tající sníh naplnil koryto po okraj a řeka se s burácením žene peřej za peřejí přes obří kameny. Přes hluk vody neslyším ani své myšlenky. Prohlížím si plynoucí řeku a jsem zcela pohlcena její krásou. V prostoru mezi kameny vytváří řeka klidné, hluboké tůně. Slíbím si, že jestli tu vydržím, v létě se vykoupu celá. Což znamená, že mám

plán. Že bych přece jen měla naději? Osuším se a vystavím tvář slunci, po kterém touží nejen moje kůže. Život se zelená a radost kvete všude kolem, ale má duše je zvadlá a zmrzlá jako lednová zem. Dokážu v sobě ještě někdy probudit jaro? Prosedím v tichém usebrání dlouhé minuty s pohledem upřeným do bouřící vody. Sem tam vidím u hladiny poletovat ptáčka a nad hlavou mi hlasitě zakřičí dravec kroužící nad lesem.

Pomalu se zvednu a s vědomím, že sem můžu kdykoli zajít, se vrátím k autu. Dojedu až na Jakubovu Huť. Chalupy tu jsou na širé, otevřené pláni řídké roztroušené a jedna o druhé skoro neví. Většina z nich je možná víc než století stará. A ty nové sem překvapivě hezky zapadají. Vysoká tráva zmáčená tajícím sněhem se místy ohýbá a vytváří dojem vlnek na moři. Kousek ode mě se pase pár krav.

Na malou chvíli v sobě postřehnu pocit, který jsem donedávna zažívala dennodenně. Radost. Snad se ho i trochu leknu. Podle GPS dojedu po polorozpadlé cestě až k lesu ke zchátralému stavení. Je to poměrně malá, poloroubená chalupa. Má vymlácené okenní tabulky a zahradu jak džungli. Všude kvetou sedmikrásky a slyším zurčení potůčku.

Vytáhnu klíče a kovanou kliku, které mi už před lety předala máma. Kliku zasunu do kovového otvoru ve dveřích a otočím s ní. Ozve se cvaknutí a dveře se otevrou i bez klíčů. Málem mě porazí ledový, zatuchlý vzduch a přes obličej se mi nalepí pavučina. Seřžu ji a doufám, že po mně neleze pavouk. Chodba, dlážděná obřími kameny, je nepříjemně temná. Vedou z ní schody na půdu a dvoje dveře do zadní části chalupy. Otevřu ty vlevo a vejdu do světnice. Podlaha je z celkem zachovalých dřevěných prken. Nábytek tu není žádný, asi ho za ty roky rozkradli. Přestože tu nikdo skoro osmdesát let nežil, nepůsobí stavení nijak úděsně. Tři malá okénka a kuchyňská kachlová kamna s pecí, nic víc na těch asi dvaceti

metrech čtverečních není. Všude visí pavučiny, po zemi se válí chomáče prachu a spousta drobného nepořádku, střepů a myších bobků. Překvapí mě, že tu je chladněji než venku. Oprýskanými, kdysi modře natřenými dveřmi projdu do druhé místnosti. Je o půlku menší než první a stejně prázdná. Jen v rohu jsou těžká litinová kamna a uprostřed zadní stěny dva polorozpadlé schody. Sejdu po nich k malým dřevěným dvířkům zavřeným na petlici. Otevřu je a prosvitím vlhkostí prosycený vzduch. Pravděpodobně jsem našla sklípek na severní straně domu, který sloužival jako spižírna. Teď je prázdný a celý mokrý. Vráťím se nahoru a jinými dveřmi se dostávám zpět do tmavé chodby. Další průzkum odložím. Potřebuju ven, je mi tu zima. Na zahradě na mě opět dýchne jaro. Zhluboka ho vdechnu nosem a přivoním. U potůčku za hranicí pozemku je rozkvetlá jíva plná včel.

Bezděčně si sáhnu na břicho. Vloni touhle dobou jsem byla těhotná a myslela si, že do léta budu máma. Věřila jsem, že to sama zvládnu. Že mi moje dcera přinese do života kousek svého otce, kterého jsem víc než dekádu bláznivě milovala. A který byl celou tu dekádu ženatý a evidentně mě miloval míň bláznivě, protože když jsem mu řekla, že jsem těhotná, nutil mě, abych si to nechala vzít. Dvě dcery už měl a o třetí se mnou nestál. A jelikož jsem trvala na tom, že si dítě nechám, přestal stát i o mě.

Projíždějící traktor mě vrátí do reality. Otočím se k chalupě. Máma mě varovala, že se tu nedá žít. Chalupa je bez elektřiny a pro vodu musím do studánky za chalupou. Popravdě mi nejvíc vadí suchý záchod v odlehlém koutě zahrady. Jednak mám k suchým záchodům odpor už z dob dětských táborů, jednak se tam budu bát jít v noci. Vráťím se dovnitř a vystoupám po schodech na půdu. Je malá, útulná a kolem komína plná sena. Je tu o poznání tepleji. Malým světlíkem ve střeše, který přečkal mnoho desetiletí,

sem proudí trochu světla. Mám hlad. Kouknu na mobil. Jsou skoro dvě.

Sejdu k autu a donutím se sníst aspoň dalať. Mám stažený žaludek a každé sousto je pro mě boj. Pocuchané nervy mi už mnoho měsíců berou radost z jídla. Mechanicky žvýkám a přemýšlím, kde budu spát. Po posteli v celém stavení není ani stopy a do hotelu se mi nechce. Rozhodnu se, že přespím na seně na půdě. V duchu si dělám nesourodý seznam toho, co musím kromě postele koupit: filtrační konvici na vodu, židle, dřevo, sekeru, kýbl na vodu, kosu, lavor na mytí, holínky, ale pak si radši založím seznam v mobilu. Vyrazím.

Během odpoledne pořídím v blízké Bítově to nejnětější a na benzínce koupím několik balíků předraženého dřeva a třísek, abych mohla zatopit. Než se vydám do chalupy, dám si v pizzerii zapečené těstoviny a dobiju mobil, notebook i powerbanku. Také si zajdu na záchod. Představa noční výpravy na ten můj mi nahání husí kůže.

Když dorazím do chalupy, které teď budu pár měsíců říkat domov, vynosím si z auta věci a zkusím zamknout dveře. Západka zevnitř našťestí funguje. Dvě velké cestovní tašky s osobními věcmi vytáhnu na půdu. Na seně vybalím spacák. Všechno ostatní počká do zítřka. I můj zármutek. Dneska už jsem unavená. Pomalu se stmívá. Zalehnu do měkkého a vnímám, jak seno i po té spouště leť voní. Kdybych tu nespala sama, bylo by to určitě romantické. Ve spacáku je mi teplo. Šero a ticho mě pomalu uspávají. Nemůžu se ale uvelebit, pár stébel mě píchá do zad. Vrtím se a snažím se je srovnat. Vtom přes spacák cosi nahnám. Strčím ruku do sena a vytáhnu obálku. Rozsvítím si čelovku a obálku roztrhnu. Vytáhnu rukou psaný vzkaz:

Mami, až budeš číst tento dopis, budu už v Německu. Nedělej si o mě starosti. Budu se mít dobře! Musel jsem toho využít, víš, že tady

bych se udusil. Mám někoho, kdo mi pomůže. Nemohl jsem ti nic předem naznačit ani se rozloučit, odpusť mi to. Napíšu ti z nového života. Tenhle dopis spal a nikomu to neříkej! Až tě budou vyslýchat, všechno zapři. Nic nevíš! Postarám se o tebe! Mám tě rád! J.

Nedýchám. Která matka tenhle vzkaz nikdy nedostala?

ELA, první dny letního času, konec března 2023

*Pryč odtud jít s tou karavanou mraků,
kde tichej dům a pušky rezaví,
orat a síť od rána do soumraku
a nechat zapomenout srdce bolavý.*

Karel Kryl, Karavana mraků

Dlouho jsem nemohla usnout, ale nakonec jsem spala jako dudek. Noc je naplněná tmou a tichem. Jsem nezvykle odpočatá a moje první myšlenka po tři čtvrtě roce nemíří k mým ztrátám, ale k dopisu, který jsem našla. Novinářka ve mně se dere na povrch. Nejdřív ze všeho jdu dolů a otevřu dokořán dveře, aby čerstvý jarní vzduch mohl proudit dovnitř nejen vymlácenými okny.

Obloha je modrá jako pomněnky u potoka a teplota kolem deseti stupňů. Sním misku malinového müsli zalitou ovesným mlékem a na zahradě si nasbírám kopřivu a podběl na čaj. Mám chuť chalupu začít zabydlovat. Vezmu koště a vymetu pavouky i smetí a podlahu vytřu ledovou vodou ze studánky. Na seznam připišu sklenáře, malíře a statika. V polních podmínkách zvládnou uvařit kafe i oběd, ale stejně pak zkusím roztopit kuchyňská kamna. Dlouho hustě kouří a já jsem celá vyuzená, ale nakonec se oheň krásně rozhoří. Pro jistotu co nejdřív pozvu kominíka. Pak jdu prozkoumat zbytek stavení. V chodbě objevím další dveře, které vedou do malé místnůstky, zřejmě používané jako koupelna, podle kamenného koryta s odpadním odtokem v zemi. Ráda bych nechala zavést vodu do chalupy. Na seznam mi tak přibývá instalatér a rozbor vody ze studánky. Obhlídku

ukončím ve stodole. Není v ní nic, jen zbytky slámy a rozbitá kola od povozu. Uprostřed je vyhloubená tůňka, jak dovnitř dřavou střechem léta prší.

Rozhodnu se zajít do místní hospody. Tam určitě získám kontakty na řemeslníky. Ohřeju na kamnech vodu a umyju se, jak to jen v těchto podmínkách jde. S pachem kouře ve vlasech nic nenadělám, ale netrápí mě to. Místní v hospodě snad taky nebude. Hodím na sebe čisté oblečení, vezmu peníze a zamknu dům. Což je vzhledem k téměř naprosté absenci oken vlastně zbytečné.

Hospoda Chlejevka je typický lokál pro místní, který toleruje turisty, bez nichž by nepřežil. Sednu si do rohu, co nejdál od puštěné televize. Kromě pár starousedlíků tu nikdo není. Je všední den mezi lyžařskou a letní sezónou. Hospodský si mě změří pohledem a donese mi jídelní lístek. Je to chlapík kolem pětadesáti, s holou hlavou, a jeho profesi by člověk odhadl už podle pivního pupku. Z nabídky jsem schopná si vybrat jen nakládáný hermelín nebo borůvkové knedlíky. Nejím maso. A vzhledem k problémům s výkyvy cukru musím žít zdravě, takže bych si spíš měla dát salát. Opatrně se ho na nějaký zeptám.

„Můžu vám udělat šopák,“ nabídne mi.

Jo, tak šopák a borůvkové knedlíky. V těch je přece ovoce. Přinese mi je za čtvrt hodiny zasypané horou moučkového cukru, že skoro nejsou vidět. No nic, tak zdravě jíst budu až zítra. Důležitější pro mě je, že mám zase chuť jíst. Hospodský se nemá k odchodu, zkoumavě si mě prohlíží. Pak se zeptá:

„Vy jste z té chatrče u lesa, že jo? Koupila jste ji? Jste mi nějaká povědomá...“

Normálně mi nevadí si s někým povídat. Ostatně podstatou mojí profese je bavit se s lidmi a získávat informace. Jen se mi ještě

nechce vylézt z ulity, do níž jsem si zalezla před tři čtvrtě rokem. Donutím se odpovědět.

„Nekoupila, zdědila nebo vlastně dostala, od pratety.“

Dál na mě upřeně kouká a mlčky mě vyzývá, abych pokračovala. Asi se tu toho děje málo. Tak se rozpovídám.

„Před válkou se tam teta narodila. Pak byli nuceně odsunutí do Německa. Dům tu po nich zůstal, nespadlo to tu do demoličního pohraničního pásma, a tak si chalupy nikdo nevšímal. V rámci snah o dosídlení o ni nikdo zřejmě neměl zájem. Tetě se později podařilo její vlastnictví ošetřit. Podědit ale dům nikdo z její německé rodiny nechtěl, co by dělal s ruinou v Čechách. Tak ho darovala mojí mámě, vnučce své sestřenice. Moje máma se na něj byla tehdy jen jednou podívat. Z úcty k tetině rodině a jejich zdejšímu kořenům ho celou dobu nechtěla prodat. A přepsala ho na mě, aby o jeho osudu nemusela rozhodovat ona. No a mně se teď hodí tady nějakou dobu zůstat.“ Odmlčím se. „Jmenuju se Ela,“ dodám a natáhnu k němu ruku. Než mi podá tu svou, oře si ji o zástěru. Stiskne mě pevně a dívá se mi do očí.

„No tak vítejte. Já jsem Alois. Tahle hospoda je moje.“

Usměju se na něj, a protože to je první úsměv po několika měsících, bolí mě z něj obličej. Jako by moje mimické svaly tento výraz dávno zapomněly. Využiju toho, že Alois má chuť se se mnou bavit.

„Aloisi, poradíte mi? Potřebuju elektrikáře, instalatéra, kominíka, statika, malíře, sklenáře a vyschlé dřevo. A spěchá to.“ Zkusím znovu přimět svou mimiku k úsměvu.

„A pokrývače ne?“ Mrkne na mě.

Vzpomenu si na děravou střechu stodoly. „Jo, toho vlastně taky.“

Během hodiny odcházím dobře najedená a s diářem plným telefonních čísel na řemeslníky. Alois je milý bručoun. Horami ošlehanou tváří a knírem mi připomíná námořníka a určitě má